中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Một năm.	Sáu tháng.	Ba tháng.	Một tháng.
Các hàng và Các công-sở	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 80	6 $ 30
Sáu tháng.	»	8.00	8.00	3.00
Ba tháng.	3.60	3.50	3.20	3.20
Một tháng.	1.80	1.75	1.60	1.60
	0.50	0.60	0.55	0.55

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHAM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 835

ANNONCES
Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 068 de large.
One seule insertion. . . . 0 $ 20 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 80 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái tính hay kiện-tụng ở chốn thôn-quê

II

Trong bài trước, bàn về cái tính hay kiện-tụng ở chốn hương-thôn, ta đã nói cái tính ấy có hại những gì. Nào hại về đường lý-tài, nào hại về đường đạo-đức: người đi kiện vừa mất công mất việc, mất của mất tiền, lại thêm gây thù gây oán, cũng tổn hại cho nhân-cách phẩm-giá của mình nữa. Những điều hại ấy không phải là nhỏ, không phải là không ai trông thấy, thế mà cái thói hay kiện-tụng không thấy bớt đi, lại cứ một ngày một lan rộng mãi ra, điều đó thật là quan-ngại. Nay ta thử xét xem vì những cớ gì mà người mình ở chốn hương-thôn phần nhiều có cái thói khốc-hại xấu xa ấy, rồi ta thử tìm xem có cách nào trừ bớt được cái hại hay kiện tụng ấy đi chăng.

Những nguyên nhân khiến cho người nhà-quê ta hay kiện-tụng xét ra thật cũng có điều phiền phức, song có thể chia làm hai hạng: một là nguyên-nhân thuộc về tâm-lý, hai là nguyên nhân sẵn có ở ngoài.

A. *Nguyên-nhân thuộc về tâm-lý.* — Nếu ta được ngồi tiếp chuyện những người nhà-quê hay đi kiện tụng, thì thường ta xét ra rằng phần nhiều thúc kiện về quyền lợi thì ít, mà đem nhau đến chốn công-môn vì những điều tức tối nhỏ nhen, những chuyện ghen tuông danh-vọng rất nhiều. Thường chỉ là cái xẩy nảy cái ung, hình như không có việc chi nên phải đem nhau đi kiện cho qua ngày đoạn tháng.

Xét ra người mình hay thưa kiện nhau như thế, nguyên-nhân thứ nhất là tại hay có cái tính tức khí xăng. Chỉ vì cái tính tức khí xăng nên không chịu nhường nhịn nhau, không chịu vì nể nhau, không chịu theo câu « dĩ hòa vi quí », mà đem nhau đến chốn công-đường cho hả lòng cảm tức. Tức nhau vì lời nói mà đi kiện, tức nhau vì miếng ăn mà đi kiện, tức nhau vì cục đất mà đi kiện, tức nhau vì ngọn tre mà đi kiện, tức nhau vì chỗ ngồi, tức nhau vì tiếng gọi cũng đem nhau đi kiện đi thưa! Ôi! xem những việc thưa kiện của mình thật là nhỏ nhen, thật là trò trẻ; chỉ vì một lúc tức khí xăng mà không nghĩ đến cái hại về sau, dù mất công mất việc cũng đành, dù mất tiền mất của cũng không ngại, cho chí phải quị lụy lạy lục người ta cũng không nài! Nghĩ mà ngao ngán, mà thương hại thay cho cái tâm-lý lạ lùng như thế!

Ngoài cái tính tức khí xăng, người nhà-quê ta hay thưa kiện nhau có khi vì cái tính hiếu danh kỳ-quặc nữa. Không những là hiếu danh muốn ăn trên ngồi trốc mà kiện nhau, không những là hiếu danh vì tên gọi mà kiện nhau, không những là vì danh-vọng ở chốn hương thôn mà kiện nhau, không những thế mà thôi, có người lại muốn được cái tiếng hay đi lại chốn nha-môn, được cái tiếng nay vào quan mai lại vào quan, được cái tiếng biết ông đề này, quen thấy thông ng, cũng được cái hãnh-diện nực cười là biết hết mặt các thầy cai cậu lệ nữa kia! Ôi! cái tính hiếu-danh mới lạ làm sao! mới dại làm sao! Vì cái tính hiếu danh ấy nên đỗ mất cơ mất nghiệp cũng đành, miễn là ở chốn hương-thôn lóe được bà con đôi chút rằng quen biết ông nọ ông kia là đủ! Không biết rằng những hạng hiếu danh này những khi được làng xóm khen vỡ khen hão, có nghĩ đến những lúc phải bỏ ra hàng chục hàng trăm để lấy lòng ai, có nghĩ đến những khi phải lương công đâu cúi, khúm núm xuýt xoa trước mặt ai không? Nếu biết nghĩ đến như thế thì có lẽ cũng không suốt đời mắc dại nữa. Nhưng ngán thay! cái tính hiếu-danh khôn nạn kia hình như đã ăn sâu vào não tủy, hình như đã che một cái màn đen tối trước cái mắt thông-minh mất rồi, nên không còn biết xét suy nghĩ ngợi gì cả!

B. *Nguyên nhân có sẵn ở ngoài.* Không kể hai cái nguyên-nhân thuộc về tâm-lý vừa nói trên mà là cái tính hay tức khí xăng và cái lòng hiếu danh dại dột, lại còn những nguyên-nhân sẵn có ở ngoài, thường hợp sức với những nguyên-nhân kia để xui cho người ta hay thưa mai kiện, chẳng khác nào lửa cháy lại tưới dầu thêm vậy. Những nguyên-nhân ấy là:

1° Một là kỳ-mục hay bới việc. — Nói đến kỳ-mục ở các làng, tất ai cũng rõ phần nhiều tính nết thế nào, tư-cách thế nào; không cần phải nói ra đây làm chi nữa. Ngày nay tuy rằng cải phong-trào cải-lương hương-chính đã trán khắp mọi nơi, song trong số các làng đã có tiếng cải-lương ấy thì số các làng thực cải lương lại còn rất hiếm. Vì vậy nên bọn kỳ-mục nhiều nơi hãy còn có quyền-thế oai vọng trong chốn hương-thôn, hãy còn tự-do mà tìm cách kiếm xu cầu lợi. Mà trong những cách kiếm-xu cầu lợi ấy thì cách bới việc là một cách rất hay. Không những chỉ bới việc ra mà ăn uống, rượu chè cờ bạc, thuốc xái, lại còn bới việc ra để xui người nọ kiện người kia, giục người này thưa người khác, xui nguyên dục bị đề hòng dục nước béo cò! Nghe chừng trong thôn xã có ai không bằng lòng với ai, thì lập tức đến xui giục bảo về, tìm mưu kia kế nọ, rồi lại nhận ra làm chứng hẳn hoi, để cho người ta phải nhờ và mình, phải chè là cho mình, dù đến chốn công đường có phải quì gối cúi đầu cũng không cho là nhục! Ấy đấy, cái tệ kỳ mục hay bới việc là một cái nguyên-nhân thường có, nó khiến người nhà quê hay kiện tụng vậy.

2° Hai là tổng-lý hiếu lâm cái cách làm cho quan yêu. — Tổng-lý là những người thay mặt dân để trực tiếp với quan, thường hay muốn được quan yêu để về làng về tổng hống-hách với dân em kém về. Mà muốn được quan yêu thì một là phải làm ra bộ tinh nhanh thạo việc, hai là phải dùng đến những phương-huynh. Song một mình làm sao có đủ được luôn, vậy phải dùng cách gián tiếp là kiếm chuyện làm quan, để những kẻ có việc kiện-thưa phải liệu bề thu xếp. Nói đây không phải là nói chung tất cả mọi người, song một đôi nơi ở chốn thôn-quê thật là như thế: Ký-giả có biết một làng kia tuy đã cải lương, tuy đã có hội-đồng kỳ-biểu, thế mà không mấy khi là không có kiện lên quan. Sự đó chỉ vì tổng lý muốn được lòng trên nên nay tìm việc này mai bày việc khác, kiện cáo lôi thôi, làm cho trong thôn xã không lúc nào là yên ổn cả, có cải lương mà việc vẫn như thường! Xem như vậy thì biết rằng dân nhà quê sở-dĩ hay thưa kiện nhau một phần là vì tổng lý muốn quan yêu mà bới việc vậy.

3° Ba là chẳng may gặp phải quan phụ-mẫu không được thanh-liêm. — Những kẻ tổng-lý hay bới việc để lấy lòng quan là vì gặp phải quan phụ-mẫu không được thanh-liêm. Quan phụ-mẫu đã không thanh-liêm thì tất cấu phải có nhiều dân thưa kiện, để tiện thì hành cái chủ nghĩa nặng hầu-bao! Vì vậy nên có khi ta được nghe một vị phụ mẫu phàn nàn rằng ở hạt ngài cai-trị ít việc rất buồn, vì dân không hay thưa kiện. Chỗ nào quan đã như thế, tất thường hay móc mói những việc mà người ta muốn im đi, lại được tổng lý phụ vào thì làm gì mà chẳng nay đơn kiện này mai đơn thưa khác!

4° Bốn là vì có những kẻ sinh nhai về việc kiện thưa. — Đó là chỉ những thầy cung thầy cò ở chốn thôn quê, chỉ hay xui nguyên giục bị, đón xóc hai đầu, về lý-sự chỏ người này, viết đơn thưa cho kẻ khác, để kiếm bao chè đồng bạc làm kế sinh nhai. Ngoài những hạng đó lại còn có hạng già thần già thế, tự xưng là luật-pháp tinh thông nhận làm thầy cho kẻ ngu-dân để lo việc lấy tiền, nào dịch đơn kiện, nào tìm trạng-sư, nào nói hộ với quan, nào tìm cho mưu kế, tán ma tán mãnh để đỡ lấy tiền, sau rủi thua được mặc thầy, còn biết đâu mà hỏi. Ấy vì những kẻ đó khéo ton hót về với, nên khiến dân ngu thường hay mắc lận mà sinh ra thưa kiện lôi thôi!

Cứ xem như những nguyên nhân vừa nói trên này thì nay muốn cho dân chốn thôn quê ít hay kiện tụng, tất phải một đàng mở mang trí thức cho họ, một đàng trông cậy ở quan phụ mẫu thanh-liêm. Trí thức họ mở mang thì tất họ rõ thế nào là lợi quyền, thế nào là danh vọng, không đến nỗi tức khí xăng, không đến nỗi hiếu danh nhầm, không đến nỗi bị bọn kỳ-mục xui xiểm, không đến nỗi bị bọn lo việc đỗ lừa, như thế tất họ không còn thiết chi kiện tụng nữa. Quan phụ mẫu mà thanh liêm thì tất tổng lý không bới việc mà sự kiện tụng một ngày một bớt dần, vì chức vụ quan không những chỉ lấy phải xử kiện cho công bằng mà thôi, lại còn phải khiến sao cho dân một ngày một bớt kiện đi mới được. Hiện nay dân chốn nhà quê trí-thức còn hẹp, vậy trong khi đợi cho họ biết bỏ cái thói hay kiện tụng của họ đi, ta đêm mong ở các quan phụ-mẫu hết lòng về dân tìm cách mà trừ cái hại ấy cho dân thì thật là may lắm.

B. G

ÂU-CHÂU ĐIỆN-TÍN

HAVAS

Paris, ngày 15 Mars 1923

Hội Thuộc-địa hằng-hái

Hội Thuộc-địa hăng-hái có tặng quan Albert Sarraut một bức kim bội tinh lớn để ghi ơn những công trạng của ngài đã giúp cho bản hội.

Hoa-kỳ đối với việc trù-bình

Chánh-phủ Hoa-kỳ có lại cáo cho các báo quán rằng nước Pháp và nước Bỉ có quyền thu thuế trong hạt sông Rhur.

Tại nước Đức

Có tin rằng viên thủ-tướng Cuno đương soạn một cải chương-trình về việc bồi thường.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 16 Mars 1923

Việc nước Ba-lan, nước Lithuanie và nước Nga

Chiều hôm thứ năm, tại bộ Ngoại-vụ, quan Poincaré, và các đại-biểu nước Anh, nước Ý, nước Nhật và viên đại-sứ nước Ba-lan tại Paris đã ký bản án-văn phụ vào tờ hòa-nghị Versailles ấn định đường cương-giới nước Ba-lan, nước Lithuanie và nước Nga.

Đồng đồi

Sáng hôm thứ năm, viộc kế-cứu về việc đồng đồi ở Saarbourg xét thấy động đất rất mạnh.

Việc nước Đức

Chánh-phủ nước Đức vẫn cổ-động tại ngoại-quốc để làm cho thiên-hạ tin rằng sẽ lòng nay mai sẽ ưng điều-đình với Đồng-minh. Báo *Daily Télégraph* cũng đăng những tin lắm như vậy.

Trong hạt sông Rhur thì cuộc giao-tế của trú bình và dân sự đã khá hơn trước. Việc ấy làm cho các quan chức và các hội trong nước rất lấy làm tức giận.

Thợ-thuyền có tỏ ý rằng nếu các quan chức nước Đức không trù tính cho họ được ăn no mặc ấm và cho họ có công việc làm lương thì họ sẽ đi làm với người Pháp.

Ba người Đức định vào các khu mỏ ở Recklinghausen, lĩnh canh bèn ra hiệu rồi bắn súng thì ba người bị thương chết.

Việc nước Bỉ

Chánh-phủ nước Bỉ công-bố rằng tin đồn viên đại-sứ của Giáo-hoàng, và viên đại sứ nước Tây-ban-nha đứng làm trung-gian để điều-đình cho Đồng-minh và nước Đức là một tin đồn sai.

Tiền thuế thu được

Số thuế thu vào trong tháng Février công được 238 triệu nghìn năm trăm chín mươi bốn nghìn quan.

Từ khi đặt lệ thu thuế về tiền xuất nhập, lần này số thu nhập về tháng Février mới được thăng hơn số dự tính lần đầu. Tính ra được 202 triệu quan. Về hai tháng đầu năm nay, số thu nhập thăng hơn số dự tính quá 125 triệu quan. So với năm ngoái thì hơn 308 triệu quan.

Sổ thương-mại của Pháp

Cứ xem như cái hiểu tăng xe ở hải-cảng Havre, về hai tháng đầu năm 1923 này, số hàng-hóa tăng được khá nhiều. Trong tháng Janvier xuất tá 243.800 tấn, nhập là 294 600 tấn. Trong tháng Février xuất 238 000 tấn, nhập là 368.700 tấn.

Bài ca Âu-trí-viên

XCIX

Mừng nay bể lặng sông tròng,
Phong quang thế-giới tây đông thái-bình.
Ba kỳ công hưởng văn-minh,
Ấy nhờ Đại-pháp đình ninh hộ trì.
Nào học-viện, nào kỹ-công,
Biết bao mở rộng trong mong dây dò
Song còn một mối chưa lo,
Là vì con trẻ thiếu đường tựu trường.
Kẻ giàu còn có người nghèo,
Người nhàn còn kẻ bận công hàng ngày
Nghĩ tình con trẻ thương thay,
Xa cha xa mẹ đến ngày nhỏ ai.
Mấy! nơi Khai-trí anh-tài,
Mở lòng đức-ái, dựng nền thụ-nhân.
Bù-chi, dạy-dỗ ân-cần,
Cưu mang con trẻ xa gần tựu trường.
Ấy là công-đức khôn lường,
Khác gì Cha-thị như-thường thuở nào.
Kia kia chúc chữ cù-lao,
Tuy rằng dị-huyết khác nào ấn thầm.
Rõi ra nước được phú ân,
Dự chiêm tích-đức, thì nhân như vầy.
Quả nhiên vốn ở vun cây.
Có công đắp nấm, có ngày sai hoa.
Càng là phụ tá quốc-gia.
Tư nhân lại để sau xa lưu truyền.
Đồng-nhân nây cũng một niềm,
Vui lòng gắt bạt diễn truyền mấy câu:
Đạo trời hoa phúc rõ xưa nay,
Tỉnh thiện gì bằng kiếp nỗi này.
Phả đọc công trình bao quản ngại.
Non cao bể rộng sánh đôi tầy,
Nay vì trứng nước thơ ngây,
Đinh đà nghĩa trọng biết ngày nào khuây.

Khuyên rằng phủ đĩ ngô nhân.

Một vị thuốc bổ rất tầm-thường mà rất bổ-ích

Mới đây, bác-sĩ Spriaget có đệ trình hội Y-học thành-lâm một bài nói về một vị thuốc bổ rất tầm-thường mà rất bổ-ích của bác-sĩ đã thí nghiệm trong 25 năm trời nay. Thứ thuốc ấy bác-sĩ hay dùng làm vị bổ cho con nít, cho những người đau bệnh kinh niên, nhất là những người đau bệnh đường-tiện phải ăn kiêng, và bệnh-lao lập mới phát hiện.

Thứ thuốc bổ ấy chế như sau này: Bỏ vào trong ba lít nước lã hai thìa lớn mỗi thứ sau này: lúa mì, mạch nha, lúa tẻ, lúa miến, lúa ngô, cám mì. Dùng những hạt lúa nguyên, không tán ra. Bạn sôi trong ba giờ đồng hồ, cho nước cạn đi, chỉ để còn một lít. Để cho nước thật nguội, sẽ lọc bằng một cái dây dày. Nếu lọc lúc nước nóng thì nước thành bổ, mà nồng không tốt.

Ngày nào dùng thì cứu ngày ấy, chớ làm trước để dành, vì thứ nước ấy vi-trùng để sinh sản lắm, và những chất bổ trong ngũ cốc, cũng để tiêu biến đi mất.

Dùng nước ấy, cho con cái nấu cơm và pha với sữa cho nó nóng. Con nít và người ốm nên dùng. Muốn cho thêm đường hay muối vào để để nồng tùy ý không hại gì. Hoặc muốn thêm rau-sì, cà cây, chuối tiêu, dâu tây vân vân lợi là cho thêm vị ngon cũng được. Song chớ nên thêm chất có rượu vào.

Ấy cái phương thuốc của bác-sĩ tầm thường như thế, mà bác-sĩ nghiệm ra rất bổ-ích, rất công-hiệu. Nguyên ở bên Âu-châu xưa nay người ốm thường chỉ dùng sữa mà thôi, cho nên việc bác-sĩ kể cứu ra đây, có thể gọi là một điều phát-minh mới lạ được. Nhưng xét ra cái thứ thuốc thần diệu bên Âu-châu cho là mới phát-minh ấy, chẳng qua cũng là một thứ nước cháo, nước cơm mà ta vẫn thường dùng đã mấy mươi đời nay, từ nhà quê cho chí kẻ chợ không ai là không biết vậy. Cho biết rằng làm khi chính mình có những của rất quí, mà mình vẫn không biết, phải đợi người tận đâu đâu mới mắt mở tai cho mới hay vậy.

Cái công-dụng của hạt long-nhãn

Ở đời có biết bao nhiêu những vật người ta coi rẻ coi thường cho là không có ích gì mà bỏ phí bỏ hoài đề cho mục nát đi, có biết đâu là chính những vật ấy lại tựu trung nó có nhiều cái công dụng rất lớn lao rất ích-lợi cho người ta.

Trong một tờ báo Tàu kia có một bài nói về cái công dụng của hạt long-nhãn có nói rằng: Hãy tạm chàng ta vẫn cho nó là một thứ quả phẩm-ở vị thanh đạm, nên dùng rất nhiều. Nhưng người ta chỉ biết ăn cái cùi nó mà thôi, còn cái hạt nó thì đem bỏ phí bỏ hoài, khi cho trong đống rác. Người ta đã xét ra được rằng cái hạt nó rất có ích lợi, lúc ngày thường đem tích những hạt ấy lại, rồi rửa cho sạch đi, đem phơi cho khô, cạo bỏ cái vỏ đen, nghiền giã cho rõ nhỏ như bột, để phòng làm một thứ thuốc dẫn cấp cứu rất thần hiệu, khi nào có người bị đao thương máu chảy ra nhiều thì đem bột ấy bôi vào thì chỉ huyết và khỏi đau ngay, da thịt liền lại như thường mà lại sáng sủa không có dấu vết gì nữa. Hạt ấy lại còn dùng làm thuốc chữa bệnh hồi hộp rất hay. Lấy độ mười hạt nhiều và vài chục hạt bỏ tiêu đem đánh tan cho nhỏ như bột, khi cho trong nước cháy mỡ hồi thì lấy bột ấy rắc vào, chỉ hai lần là khỏi hẳn.

Nếu quả như vậy thì ra một vật rất tầm thường mà có khi cái công-dụng rất to, tưởng các nhà làm thuốc tây cũng nên nhân đó mà thí-nghiệm xem sao vậy.

VẤN UYÊN

Tiễn biệt bạn cũ

Lòng này ai dễ thấu cho đành!
Một bước đường đi mấy đoạn nẫu;
Kẻ ở ngậm ngùi bao nỗi nhớ,
Người về xa cánh mấy ngàn dâu,
Cầm tay khôn nhỏ chân dời bước,
Cách mặt xui nên dạ quặn đau.
Sẽ quản năm chờ cùng tháng đợi,
Còn nhiều duyên nợ mới về sau.

Ngày xuân nhớ bạn

Vui xuân chung cả khắp bầu trời,
Riêng một lòng này luống ngậm ngùi!
Nhớ lúc chè xen giữa bầy chiếu,
Nhớ khi rượu cạn mới với chai;
Nhớ người tri-kỷ bao trời vắng,
Nhớ bạn đồng-tâm gió bể khơi;
Tình cảnh nào ai người có thấu!
Bi thì chẳng nói có chi sợ mai.

Ngẫu hứng

Trên thế non nhau một chữ tình,
Đề vành đã vẽ mới nên trái!
Giải phiền thuốc uống nơi điểm lệ,
Muốn thú cho nên nhập một tình;
Thề nguồn ân-ái thua mấy kẻ,
So bề lịch sự hơn gì ai!
Có chơi mới biết mùi chơi khó;
Nếm đủ thì ai chẳng biết chán!

Quảng-phát, Hà-ngoại-Vy.

Danh-du bội-tinh

Các viên chức các công sở và những

Cuộc đua xe-đạp — Hội xe-đạp bị cảo rằng trong cuộc đua ngày mai không có giải Hoa kỳ, vì rằng Mấy bị đau, vậy sẽ đổi một cuộc khác thi

Bà ba hoàng cô Ngô-thị-Quyên. — Ông cử Mai-Đăng-Đệ có nhờ bản-quán đăng mấy lời sau này: « Bản

Thuốc-phiện lậu. — Chuyến xe-lửa ở Lạo-kay xuống chiều hôm thứ năm vừa rồi, khi tới Gia-lâm thì

thông-minh khôn khéo ở trong, không kém gì như dân thành-phố Hà-nội, thực đã chứng nghiệm ra là dân ở chốn đô-thị cũ.

lương của quan lớn, cho bằng cái cảnh tượng cải lương, đã trông thấy trước mắt, có thành hiệu ký đâu.

...người làm công các sở tư có tên sau này được thưởng danh-dự bội-tinh (médaille d'honneur).

Bội-tinh vàng hạng nhất

MM. Nguyễn-Mẫn, tham-tá Điện-báo; Nguyễn-văn-Sau, quản-vệ-úy tại phủ Toàn-quyền Hanoi.

Bội-tinh vàng hạng nhì

MM. Trương-ngọc-Bông, thư-ký tòa Sứ Vinh; Đoàn-văn-Giao, lính binh ở Thừa-thiên; Mai-cưu-Hưng, Trần-văn-Ninh, Nguyễn-văn-Hai, Nguyễn-văn Nhân, thư-ký Thương-chính; Nguyễn-văn-Tri, Vũ-văn-Khương, kỳ vẽ thượng hạng; Ngô-quang-Gia, Ng văn-Khao, thư-ký Điện-báo; Lê-phu-Cby, phát thư tại phủ Toàn-quyền.

Bội-tinh bạc hạng nhất

MM. Nguyễn-văn-Yên, đốc-công Lục-lộ; Dương tế-Phổ, Nguyễn-văn-Thông, thư-ký Lục-lộ; Nguyễn-văn-Giai, đội tuần-cảnh tại Huế; Trần-văn-Minh, thư-ký tòa Sứ Thanh-hóa; Lê-văn-Kỳ, chánh quản kho xanh Thanh-hóa; Nguyễn-văn-Nhâu, thư-ký tòa Khâm-sứ tại Huế; Trần-ngọc-Trinh, bội-viên hang tỉnh, thầu khoán Vinh; Hồ-văn-Lan, thư-ký Hòa-bình; Nguyễn văn-Ky, cai của công-ti A-chi Hanoi; Nguyễn-ngọc-Can, thư-ký tòa Sứ Sơn-tây.

(Còn nữa)

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 17 Mars này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 f. 65

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 17 Mars 1923*: 3 %. 57.80 — 5 %. 1915-1916 73.70. — 4 %. 1918 61.5. — 5 %. 1920 87.20. — 6 %. 1920 87.

Tin tàu — Tàu *Daing* tới Hải-phòng ngày 17 Mars 1923 hồi 10 giờ sáng

Ngày kỷ-niệm Pasteur tiên sinh tại Đông-Pháp. — Quan Toàn-quyền vừa tiếp được của quan Thượng-thư Thuộc-địa bức điện-tín sau này, thì ngài đã thông tư ngay cho các quan thủ-hiến các xứ:

« Tòa Nội-các đã đặc cách cho phép đến ngày 27 Mai mở hội kỷ-niệm Pasteur tiên-sinh, bán những cái huy-chương do các nhà mĩ-nghệ Pháp chế ra mà tiền thu được bao nhiêu sẽ dùng mua vật liệu và các khí dụng cho các phòng thí nghiệm để cho khoa-học của nước Pháp giữ được cái địa-vị tối cao ở thế-giới.

Chắc ngài đã biết ngày kỷ-niệm ấy rất là quan trọng, vậy bản chức mong rằng ngày lễ ấy sẽ được hoàn hảo »

Tiếp theo với bức điện-tín ấy, quan Toàn-quyền có gửi cho các quan thủ hiến các xứ tờ chu-tri sau này:

« Bản chức nhờ các ngài soạn ngay lấy chương-trình ngày kỷ-niệm ấy và các ngài cần đến bao nhiêu những thứ huy-chương nói trên ấy thì xin điện cho bản-chức biết để gửi thẳng cho các ngài.

Sau nữa bản-chức lại nhờ quan Học-chính tổng trưởng bàn với các ngài về sự sắp đặt ngày hội ấy, mở những cuộc diễn-thuyết trong các học-đường để công bố cái phương pháp trị bệnh của Pasteur tiên-sinh tại thuộc địa được hiệu nghiệm là thế nào ».

Hội-đồng chính-phủ thường trực — Hội-đồng chính-phủ kỳ thường-trực đã hội nghị sáng hôm nay hồi 9 giờ tại phòng Khánh-hội phủ Toàn-quyền, có quan quyền Toàn quyền Baudoin chủ tọa.

Trong những vấn-đề đã xét thì có những vấn đề này:

Tờ dự thảo nghị-định cho phép Nhà chung mở tại Hanoi một tờ báo bằng quốc-ngữ đặt tên là « Trung-hòa » mỗi tuần lễ ra hai kỳ; Tờ dự thảo nghị-định cấm không được đem nhật báo tiếng Tamoul (Ấn-độ) vào địa hạt Đông-pháp, cùng những việc thuộc về công-chính, kinh tế, điện-báo, vân vân cả thảy 56 việc.

TẠI NHÀ TRƯỜNG

Ông giáo X..... Chủ-nhật này anh phải phạt không được ra, vì anh đã làm rầm rĩ trong lớp học.

X....., Thưa thầy, tôi xin viết năm trăm dòng còn hơn, chớ thầy đừng phạt tôi ở lại hôm chủ-nhật này làm cho tôi không được đi xem chuyện **LES ECUMEURS DU SUD** *ở rạp chớp bóng PALACE.*

...sẽ đặt một cuộc khác thế vào

Cuộc hát giúp xã Hauviné. — Bản-quán nhắc lại rằng tối hôm nay tại nhà hát Tây sẽ có cuộc hát giúp xã Hauviné. Vì tối hôm nay có tiệc của các cựu học-sinh (Cao-đẳng chuyên nghiệp học-đường (Polytechnique) thì nhà hát đến 21 giờ 15 mới kéo màn chứ không phải là đúng 21 giờ.

Vé bán đến ngày hôm nay đã được nhiều lắm rồi, chắc là buổi tối sẽ đông lắm.

Trong những lúc nghỉ hát lần thứ nhất và thứ nhì thì sẽ bán đấu giá những chương-trình của các nhà danh-họa Hanoi vẽ rất khéo cùng những bức tranh tả cảnh xã Hauviné-Hanoi sau khi bị tàn phá.

Hội-đồng tổ chức xin có lời cảm tạ các nhà hảo tâm đã mua chỗ ngồi trả tiền đắt hơn là cái giá đã định trước.

Tại nhà M. Ad. Levée phố Tràng-tiền (Rue Paul-Bert) số 52, có bán những thứ mũ canotier bằng rơm Panama thực đẹp giá: 3$80 3548

Tiền phụ cấp cho các binh lính ta. — Vừa có chỉ dụ quan Giám-quốc Đại-pháp ngày 29 Décembre 1922 đăng trong Đại-pháp Dân-quốc quan báo (J O R F) ngày 9 Janvier 1923, hạn cho các binh lính thuộc-địa chiếu theo chỉ dụ ngày 31 Août 1919 mà có thể xin các khoản phụ-cấp và tiền thưởng phụ về khoản hết hạn động binh thì được làm giấy xin Nhà nước nhận cho đến ngày 1er Janvier 1924. Quá cái hạn ấy mà binh lính không làm giấy đòi thì giấy không nhận nữa.

Muốn cho các khoản phụ-cấp ấy tính xong ngay, và thế nào nội trong năm nay cũng phải xong thì những người có quyền lợi mà ở tại Hanoi thì nên kíp làm giấy đến xin tại tòa Đốc-lý Hanoi.

Hội Địa-dư đi chùa Hương. — Đến ngày 18 này hội Địa dư có tổ chức một cuộc du lịch tại chùa Hương, do quan Đại-tá Bonifacy đứng chủ-chương.

Nhà dưới cho thuê

Nhà ở phố hàng Trống, số 82. Giá 100 đồng bạc một tháng.

Hỏi tại « Hôtel des Colonies ».

Trận vong kỷ-niệm đài. — Ngày hôm qua, hồi 5 giờ chiều, quan Đốc-lý là hội-trưởng hội-đồng coi về việc lập Trận-vong kỷ-niệm-đài đã triệu tập hội-đồng để xét bản dự thảo hợp-đồng với MM. Ducuing và Hierolltz.

Hội-đồng đã hội-nghị đông đủ cả, song hội-đồng xét ra Vũng tượng là chỗ đất định đặt kỷ-niệm-đài hiện nay điền-đình với nhà binh để mua hoặc đổi chưa xong, không khéo lại phải đặt tại một nơi khác, mà chưa biết là nơi nào, thì không nên bàn đến việc lập hợp-đồng vội, để khi nào việc chọn đất ấn định xong, bấy giờ sẽ bàn cũng được.

Vậy hội-đồng bàn qua loa đôi câu đến 5 giờ rưỡi lại giải tán.

Cần hai người vẽ ảnh truyền thần. Hỏi tại hiệu ảnh Thụy-ký, phố Cửa Đông, Hanoi. 3518

Cuộc diễn thuyết tại hội Tri tri. — Tối hôm qua hồi 9 giờ quan thanh-tra Carles sở Thương-chính đã diễn thuyết tại hội Tri tri về các thuộc địa của nước Pháp tại Thái-bình dương. Đến dự hội, có quan nguyên chánh-đốc học Bắc-kỳ Péralle, quan Thiếu Hoàng-trọng-Phu, quan năm Bonifacy, M.Cucherousset chủ nhiệm báo *Eveil Economique*, vân vân. cùng các hội-viên cũng khá đông.

Thoạt tiên ngài nói rằng cái đề-mục bài diễn-thuyết này cũng thích thời lắm, vì ngày nay dư-luận đang chú ý về các đảo Thái-bình-dương cả.

Ngài có nói qua về địa-dư hình thể, kinh-tế và chính-trị. Cứ như lời ngài nói thì các đảo bên Úc-châu thuộc quyền nước Pháp cai-trị cũng không phải là đất nghèo, chỉ vì thiếu nhân-công mà chưa khoáng trương được đó thôi. Nhưng về đường học-thức thì các dân ấy hãy còn thấp kém quá, chưa có thể gọi là ra khỏi vòng man-di vậy.

Quan thanh-tra Carles lại hứa sẽ đến diễn cho mấy kỳ nữa, thì hội Tri tri lấy làm cảm tạ lắm.

...hoàn có Ngô-thị-Quyên, hiệu Hiệp-Ích đã làm xong rồi, ông cử Đỗ-huy Bồng và ông chủ « Hiệp-Ích » đã có thư nhờ tôi đăng báo để cô Quyên biết mà lĩnh biền cúng đền Hai-bà cho kịp ngày hội từ 21 đến 24 Mars tức là từ mồng năm đến mồng tám tháng hai ta này.

Vậy nên có lời kính-cáo: Ngô thị-Quyên nữ-sĩ, nên trải giới buồn hương đến hiệu « Hiệp-Ích » phố hàng Bông số nhà 14 mà lĩnh biền cúng đền.

(Hai chục bạc cô Quyên gửi tôi, đã giao cho hiệu « Hiệp-Ích » từ trước).

Mai-đăng-Đệ

Lời cảm ơn. — Chúng tôi có lời cảm tạ các cụ và các ông bà đã có lòng thân-ái gửi đồ phúng viếng và đưa đám nội-nhân tôi vừa rồi.

Trong khi bối rối có điều gì sơ xuất xin các cụ và các ông bà tha lỗi cho.

Quan phu: Ng-v-Tân tức Tân-Thái
2 Rue Tiên-tsin.

Đám rước đi những phố nào? — Đến ngày 5 tháng hai tức là ngày 21 tháng Mars này thì đền Hai-bà ở làng Đồng-nhân sẽ bắt đầu mở hội. Hôm ấy có rước nước đi những phố sau này: Lò-đúc, Boulevard Rialan, Boulevard Amiral Courbet, phố Bắc-ninh, phố hàng Muối phố hàng Tre phố hàng Vôi, vân vân. Dân thành-phố ta sắp được một dịp chiêm-ngưỡng hai con voi thần của hai đức Bà đi tuần-du mà tưởng-tượng cái uy-phong hai bậc Nữ anh-hùng vậy.

TRẢ GIÁ THỰC CAO

Quốc-trái bất cứ năm nào, hạng nào, mà mang đến bán cho bản-hiệu, sẽ tính một giá rất cao.

HOÀNG-XUÂN-LAN
Chủ hiệu Fonderie Tonkinoise
2059 39, Phố hàng Quạt, Hanoi

Lễ cất đám. — Bản-quán nhắc lại rằng đến sáng ngày mai hồi 8 giờ sẽ cất đám cụ thân sinh ông Đỗ-xuân-Mẫn, tri-châu Tiên-yên ông Đỗ-Thận chủ bút báo *Khai-hóa*, ông Đỗ-Thúc, tri huyện, nhạc-phụ ông lang Bảo-hòa, ông Trịnh-ngọc-Bình, thông-phán phủ Thống-sứ và là [illegible] ông Đỗ-xuân Giáp, tri-huyện Hạc-trì, ông Đỗ-xuân-Du thầy thuốc ngạch y tế Hưng-hóa, an táng tại sinh-phần địa phận làng Bạch-mai. Khởi hành từ nhà riêng cụ ở phố Thuốc bắc số 65.

Ngạch quan lại. — M. Đinh-văn-Trân, thư ký tại tòa Sứ Cao-bằng, được đặc cách ghi vào sổ kỳ bổ tri châu hạng ba.

M Hà-công-Tân, tùng cửu phẩm bá hộ (9,2), chánh tổng Thanh-hải, châu Mai (Hòa bình), nay đặc cách mông bổ phó tri-châu châu ấy.

M. Nông-công-Mao, thừa phái hạng năm ở Hà-giang, vì phạm lỗi nặng, nên bị khiển-trách.

Phòng khám bệnh
của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Buổi chiều nào cũng khám bệnh từ 2 giờ đến 4 giờ, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ.

Chữa các bệnh người lớn và trẻ con. 3502

Ngạch Học-chính. — M. Ng-văn-Ứng, giáo học tập sự được từ dịch.

Ngạch nông-phố. — M. Ng-văn-Diên, nông-cán tập sự, nay thăng nông-cán hạng sáu.

Ngạch cảnh-sát — M. Phùng Chinh, lính cảnh-sát ở Lao-kay, được từ dịch.

M. Ng-văn Nhân, cựu cai binh được bổ thay.

MM. Ngô-Xuân và Phạm-văn-Lựu, cựu binh, được bổ lính cảnh-sát ở Yên-bây.

Tin Nam kỳ. — Cái nhà đổ tại nhà Phúc-đường Saigon mới rồi nay giỡ ra thì thấy hai người chết ngạt là một người Khách con với một người đàn bà An-nam.

NÊN ĐẾN XEM
Ngày thứ bảy
Tại rạp chớp bóng PALACE
ĐỜN NHẠC
Chuyện: LES ECUMEURS DU SUD

...những người làm thương-chính bắt được mấy gói thuốc phiện lậu ở trong toa của thầy *sếp tanh* (chef de train) Thầy sếp ấy đã phải bắt giải ngay về Hanoi.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Chi Hội Bắc-kỳ Công-Thương-Đông-Nghiệp Haiphong. — Đến ngày chủ nhật 25 Mars 1923 đúng 2 giờ chiều họp đại hội-đồng thường-niên tại nhà hội Tri-tri để định việc làm nhà hội, bàu tòa Trị-sự mới về năm 1923-1924 và xét các công-việc hội.

Các ông hội-viên ở xa chưa nhận được giấy mời, xin coi đây cũng như giấy mời vậy.

Chi Hội Bắc-kỳ Công-Thương Đông-Nghiệp Haiphong lại cáo.

Muốn thuê một người cai Annam nhận việc đúng cốt-mìn, đào đá, mỗi thước giá 10$, đào ba cái đường ngầm trong mỏ than, giá tiền mỗi một thước 2$50 hoặc 3$00, và việc đào đất, đồ đất giá là 0$25 một thước đứng.

Ai muốn nhận làm, thì đến hỏi tại ông chủ nhiệm mỏ than Yên-Lạp. 3549

PHÚ-THỌ

Cướp. — Đêm hôm 27 tháng giêng ta, có một bọn gian đồ vào nhà M. Bá-Đình, cựu Chánh-tổng ở làng Yên-ninh thuộc phủ Lâm thao, trói chủ nhà rồi tra của lấy mất nhiều tiền bạc cùng là đồ vật nhiều lắm; người nhà kháng cự với bọn nó, thì bị chúng đâm và đánh phải đến mười người bị thương, có bốn người trọng thương phải khiêng lên nhà thương tỉnh.

Khổ chủ đi trình báo thì quan sở-tại đã cho đi do nã ngay và đã bắt được mấy đứa. Chắc rằng nay mai thế nào cũng bắt được hết bọn ấy.

NAM-ĐỊNH

Cụ Thượng Phạm lại Kinh. — Cụ Thượng Phạm v-Thụ mới thăng Hộ-bộ thượng thư sung Cơ-mật-viện đại-thần, thượng tuần tháng hai ta này sẽ lại Kinh thụ chức.

Nghe nói các quan phủ huyện cùng mấy hội nữa sẽ lần lượt sửa tiệc tiễn mừng cụ lớn.

Các quan Thanh-tra thuộc-địa. — Các quan Thanh-tra thuộc địa về tỉnh Nam ta đã mười hôm nay thời hồi 3 giờ chiều hôm 14 Mars đã cùng với M. Đào-văn-Húc thông phán phủ Thống-sứ đi ô-tô sang Thái-bình rồi.

Trong mấy ngày ở Nam-định thời các ngài đi khám xét mấy sở công trong hai tỉnh (Nam-định, Hà-nam) như Kho bạc, nhà thương, trường học và Lục-lộ.

VĨNH-YÊN (Bạch-hạc)

Hội khánh-thành làng Hạc. — Hồi 3 giờ chiều hôm 14 Mars, quan Thống-sứ Bắc-kỳ Monguillot cùng quan Công-sứ Vĩnh-yên, quan cai-trị Manau đã đến dự lễ khánh-thành việc cải-lương hương-tục làng Bạch-hạc.

Ngày hôm ấy ở nhà Hội-đồng trước đình làng Hạc trần thiết rất rực-rỡ, các quan tây, quan ta, quan tỉnh Vĩnh yên, các quan phủ, huyện cùng các thân hào chức dịch làng Hạc, đều đứng trước cửa nhà hội-đồng để nghênh-tiếp quan Thống-sứ.

Lúc quan Thống-sứ lên nhà Hội-đồng, cùng các quan an tọa rồi, thời các hương-lão, các chức-dịch cùng nam nữ đứng sắp hàng trước sân.

Rồi quan Tuần-phủ Vĩnh-yên Ng-văn-Bân có đọc bài diễn văn sau này:

Bẩm quan Bắc-kỳ quý Thống-sứ đại-thần,

Tôi xin thay mặt quan lại và dân Annam tỉnh Vĩnh-yên này, để tỏ lòng thành kính cảm ơn quan lớn, đã nhiệt-thành về sự cải-lương tục lệ cho dân, mà bởi cái thời giờ quý báu của quan lớn, để thân-hành đến chứng giám việc khánh thành cho một xã cải-lương, có lẽ sắc nhất trong tỉnh Vĩnh-yên này, là xã Bạch hạc.

Tôi xin lược kể sự tích và tục lệ cũ cùng sự cải-lương mới của xã Bạch-hạc, để quan lớn rõ.

Nguyên xã Bạch-hạc này là kinh-đô của vua Hùng-vương là vừa khai sáng trước tiên ở nước An-nam tôi, một họ mười tám đời làm vua, trải 2026 năm, đã ghi chép vào trong Việt-sử, tự đó đến giờ, đã hơn 4.000 năm, ngày nay ngắm xem thẩn-đần xã này, cái vẻ lịch-sự phồn-hoa bỏ ngoài, và cái ý tứ

Cũng vì ở chốn đô thành cũ, mà đình chùa miếu mạo có nhiều sở hơn các xã khác, đã nhiều sở thờ phụng thời sự tế lễ cũng nhiều và tục lệ ăn uống quanh năm, tất phải phí tổn hơn các xã khác, những người đàn anh có học thức ở xã này, tự xưa đến nay, tất cũng đã có nhiều phen muốn cải cách cho đỡ phiền, nhưng vì chưa có thượng lệnh, thì những người đàn anh cũng khó lòng cải cách cho êm thấm được.

Không những một xã Bạch-hạc, dù các xã khác, cũng đại khái như thế cả, nên chi sự cải-lương phải đợi đến ngày nay.

Bây giờ, nhờ có nghị-định cải-lương hương-tục, ngày 12 tháng 8 năm 1921 và tờ thông tư ngày 26 tháng ấy của quan lớn vào lúc bấy giờ vừa hợp thời lại là lúc dân đang khát vọng sự cải-lương, nên ngày cuối tháng chín năm 1921 đã đặt trường Thư ký, Thủ-quỹ tại tỉnh này đến ngày nay đã được bốn kỳ thi ra, cho học-trò về làm việc, rồi lại sức cho các xã dựng hội-đồng tộc-biểu ngay từ kỳ ấy.

Nay dân tỉnh này trong 337 xã đã được 197 xã tình nguyện cải-lương có hội-đồng tộc biểu và đã được 119 xã có sổ chi thu.

Xét sổ chi thu các làng về năm 1923 thì những làng chi thu từ 1.000 p. giở xuống không kể, hãy xin kể những làng chi thu quá một nghìn bạc giở lên như sổ dự-toán của làng Bạch-hạc những 2.593 p; sổ làng Thượng-trưng 2.251 p; sổ làng Bịch đại 2.138 p; sổ làng Vạn-trưng 1.801 p; (phủ Vĩnh-tường) sổ làng Nhật-Chiêu 1.983 p; (Yên-lạc); những số tiền thu ấy đều là bởi những sự sa phí đi, và tính những món tiền công sản, và tiền lệ ngạch ra, thành được một khoản tiền khá khá như thế, trừ vào công quỹ làng, để tiêu việc công ích cho dân, và ngăn giữ được các mối phù-lạm.

Vì có sổ chi thu này mà hiện nay ở tổng Hương-canh thuộc huyện Bình-xuyên, đã làm thành được một cái nhà học tổng-trường ở cạnh con đường Hanoi đi lên Vĩnh-yên, hết hơn 1 500 p.

Xã Đồng-đạo, tổng Hội-thượng, huyện Tam-dương, đã sửa sang được nhà hội-đồng tộc biểu có ngăn nắp, và làm trường học tổng sư có cửa ngõ kín đáo, ở gần con đường từ Vĩnh-yên đi lên Bạch hạc.

Nhưng so sánh sự cải-lương chóng tấn-bộ ở trong tỉnh này, thời cả xã Bạch hạc có phần hơn cả.

Cái quang cảnh cải lương xã này, cứ xem ngay vào chỗ đình sở, mà đón rước quan lớn đến đây thì biết.

Kia nhà Thượng-cung 3 gian ở tầng thứ nhất là nơi để thờ tượng đức Cao quan đại-vương.

Cái nhà 9 gian ở tầng thứ hai, thời bên tả để thờ đức thánh Huyền-thiên trấn-vũ, bên hữu để thờ thánh mẫu Gia nương phu-nhân.

Cái nhà 3 gian 2 dĩ ở tầng thứ ba là để làm nhà công quán cho các tộc-biểu họp hội đồng, và các kỳ-lão hào mục ra ngồi nghe lời hội-đồng bàn soạn, và nghe thư-ký đọc các nghị-định và nhật-trình những ngày sóc vọng.

Cái nhà 5 gian đã kể ở trên cũng những cái sân rộng rãi sạch sẽ kia đều là một khu làm như ấu-trĩ-viên cho trẻ con chơi bời khi râm mát, khi nắng mưa, đều đủ chỗ thảnh thơi di-dưỡng.

Cái nhà nhỏ ở sau trường hương học là nhà vệ sinh, cho học trò và con trẻ tắm rửa sạch sẽ.

Cái nhà nhỏ ở đằng sau trường công-nghệ là nhà canh gác, cho phiên tuần ban đêm ở đó, phòng giữ kẻ gian phi ở dưới sông cho dân làng được kín đáo. Tầng thứ nhất, tầng thứ nhì thờ các vị thượng-đẳng đã cứu nguyện thân-minh phù trì cho trẻ con người lớn mạnh khỏe, học-hành tinh-thông, công-nghệ tấn tới, và dân làng yên ổn thịnh-vượng.

Ở bên ngoài đình sở, cách một cái chợ, có một trường học Pháp Việt, ngay bên cạnh con đường đi vào tỉnh là của hai anh em ông nghị-viên Nguyễn-hữu Cự làm ra cho học-trò trong dân tổng đến học từ khi trước, về sau học-trò đông đúc, thời ông ấy cúng vào cho học-chính làm trường công, hiện nay có 4 thầy giáo ăn lương nhà-nước dạy trường ấy.

Còn sau ngôi miếu ai ở ngay cửa trung lên bước vào, là để thờ hai bà công chúa Trần triều, từ 600 năm về trước, vì hai bà cúng tiền cúng ruộng cho dân Bạch-hạc, lại cúng một quả chuông to, bây giờ còn treo ở gác, ấy là một sự dân Bạch-hạc biết ghi nhớ cái ơn giúp đỡ cho dân của người đời xưa đó.

Tôi xin lược kể đại khái sự cải-lương làng này như vậy để quan lớn biết cho, đến như công trình sự kiến-trúc, và ý tứ sự cải-lương, để giữ gìn tôn-giáo, và phong-hóa của dân An-nam thế nào đã có viên chánh hương-hội xã này trình bày và hai bức bia đá ghi chép ở đó.

Sau đây tôi xin nói để quan lớn rõ rằng, các quan An-nam chúng tôi đều xin tận tâm vào việc cải-lương này và tôi xin chắc rằng việc cải-lương ở trong các làng tỉnh này sẽ được thành hiệu; sự thành-hiệu ấy đã biểu-hiện rõ ở xã Bạch-hạc này mà sự thành-hiệu ở xã này cũng là nhờ có viên phủ Vĩnh-tường viên bang Bạch-hạc cùng hai ông nghị-viên Nguyễn-hữu Cự, Ng-hữu-Tiệp cùng kỳ-hào tộc-biểu đều nhất tâm tuân lệnh mà đem trí khôn, [illegible] lực, cố gắng làm việc này mới được thế.

Nếu sự ao ước này, quả được như vậy, thời tôi thiết tưởng cái hơi gió mát ở mặt sông Lô hòa đưa lại, và cái khí thiêng hòa ở đâu cái tiết xuân này đem đến, không đủ làm [illegible] được cái bụng nhiệt-thành cải

Rồi đến ông Nguyễn-hữu-Cự đọc bài diễn văn sau này:

Bẩm quan Thống sứ đại-thần,
Bẩm quan Chánh-công-sứ,
Bẩm quan Tuần-phủ,
Bẩm các quý bà và các quý quan cùng các quan bản tỉnh,

Chúng tôi lấy làm hân hạnh đứng đây thay mặt đồng dân Bạch-hạc để cảm tạ quan Thống-sứ đại thần, quan Công-sứ, quan Tuần-phủ và các quý bà, các quý quan cùng các quan bản tỉnh đã có lòng chiếu cố làm cho rực-rỡ việc cải-lương trong tỉnh này và quá bộ đến dự tiệc khánh thành cải lương của dân chúng tôi ngày hôm nay.

Vậy nên dân chúng tôi được đặc hạnh nghinh tiếp như thế này, lấy làm vui vẻ, sung sướng và cảm tạ vô cùng.

Duyên dân chúng tôi xưa là nơi đế đô 18 đời vua Hùng-vương khai sáng ở tại nơi này kể đã bốn nghìn năm nay, nên nếp xa-hoa còn theo phong tục cũ, bởi vậy nhiều tục lệ rất nặng làm cho trong dân ai đến lượt chức lệnh thì phải theo tục cũ nặng quá mà ai không lo được bị bỏ thẹn phải đến nỗi bỏ làng mà đi.

Còn về phần quang cảnh đình chùa, đình mọ chùa kia năm bảy sở, sự kính tế chẳng những không tiện mà lại phí tổn nhiều, lại còn phụng sự quanh năm thêm tốn một lần nữa, các lễ phí tổn trên này dân chúng tôi ai cũng đều biết, cũng muốn đổi lại cho hợp thời đời ngày nay, nhưng tự trong dân không thể bảo nhau được tự nhiên mà sửa đổi.

Nay dân chúng tôi được nhờ ơn nghị-định của quan Thống-sứ đại thần ngày 12 Avril 1921 và lại may có quan Công-sứ và quan Tuần-phủ bản tỉnh chúng tôi sẵn có lòng nhiệt-thành, quả quyết, dạy bảo dân chúng tôi cải-lương, cho nên dân chúng tôi mới bảo nhau được mà làm việc cải-lương này. Đến bây giờ dân chúng tôi đã đều biết là việc cải-lương bổ ích cho dân chúng tôi lắm.

Độ thứ là: bỏ hết sự ăn uống xa phí, đỡ tốn một năm độ ba, bốn nghìn bạc, thí dụ năm 1921 tiêu đến 4.000 p. thế mà sổ chi tiêu năm 1922 chỉ có 400 p. thôi

Độ nhì là: đem cả đình chùa các nơi hợp lại thờ công đồng làm một sở, trước là: cho tiện sự kính tế, mà lại được long trọng hơn lên, sau là: bớt được nhiều phí tổn quanh năm mà ngày kỷ niệm tế lễ thì hội họp được cả đồng dân một sở cho tiện sự diễn điều công ích của dân.

Nay nhác trông đình sở rộng rãi, nguy nga, mà những đình sở hai bên lại dùng làm nơi trường học, bên tả thì trường nam nữ ấu-học, bên hữu thì dùng làm trường công nghệ. Dân chúng tôi cũng đã có một trường Pháp-Việt, cái trường ấy năm 1913 của chúng tôi làm cung tiến Nhà-nước nay đã được hơn một trăm học trò và bốn thầy giáo lương của Nhà nước, nhưng hiềm vì trường chật không nhận được hơn nữa, bởi vậy dân chúng tôi làm ra đình sở này mà lại dùng được làm trường học là vì đình sở mỗi năm chỉ độ năm, bảy ngày kính tế mà thôi, ngoài ngày ấy vẫn bỏ không.

Việc đình sở đã nói ở trên này tiền tốn hàng bạc vạn mà chúng tôi không có bổ bán cho dân đinh gì cả, chỉ toàn những người có tư-bản, có lòng tốt, và biết nghĩa-vụ, đem tiền ra giúp đỡ, kẻ giúp của, người giúp công, cho nên làm được việc lớn lao như thế này, thế mà những nơi làm trường học còn là phải quyền tạm, để lấy chỗ học rộ học cho khỏi mất thì giờ, để chóng lên đường tiến-bộ; ngày nay đã được ngót một trăm nam nữ học sinh.

Chúng tôi cũng đã biết việc cải lương là một việc rất quan-trọng cho dân, phần thì để đổi lấy phong tục tốt, phần thì bỏ những sự tiêu phí vô ích, phần thì duy-trì cổ kim tôn-giáo, phần thì phải lập cho có trật tự và có sổ sách chi thu trong dân, phần thì lập cho dân có học tập, có công nghệ, ấy là những điều mục-đích sự cải-lương của dân chúng tôi đó.

Ngày hôm nay chúng tôi mở hội khánh-thành này mà lại được hoan-nghênh ánh-sáng của quan lớn chiếu cố, thực như một ngôi sao Bắc-đẩu chiếu sáng rực rỡ cho dân chúng tôi, thì chúng tôi thiết tưởng sự ao-ước của dân chúng tôi trên này sẽ được đến ngày kết quả.

Vậy thời xin các ông thân hào tộc-biểu của dân ta, nên cùng giơ tay mà tung hô cung chúc:

Đại-pháp vạn tuế!
Đại-Nam vạn tuế!
Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vạn tuế!

Quan Thống-sứ cũng đáp lại mấy lời đại khái như sau này:

Ngài hỏi rằng bởi tại thế nào mà cải lương?

Sự cải lương là ngài muốn cho dân chóng lên đường tiến bộ, phải có trật tự, có sổ sách chi thu. Sự chi thu từ xưa đến nay là vẫn mập mờ, là vì chỉ giao phó cho mấy ông đàn anh có quyền làm thế nào nên thế, hoặc hay hoặc giở dân cũng chẳng biết lấy gì làm đích mà xem xét được, bởi vậy dân nào cũng phải bàu tộc-biểu các chi họ để cắt nhau các hữu chuyên trách cho có trật tự, giữ lấy quyền lợi cho dân, mà cứ ba năm bầu lại một lần để cho dân chọn người tốt, nếu người làm việc tốt dân ái mộ bầu mãi mãi, còn người xấu thì tức là dân không bầu nữa, như thế thì chọn được người tốt mà làm việc cho dân, đó là có ý giao quyền cho dân tự xử mà xếp đặt trong dân, nếu

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai)

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) chuyển Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

Độ mấy tiết giời thay đổi thất thường có nhiều người ốm!

Nhất là bệnh Grippe (sốt-bo-cùm). Đau khắp cả thân-thể, rức-đầu, sốt-nóng, đau cổ họng, đau ngực; nếu không biết cách chữa những chứng ấy thì chết người như bỏ. Nên ai phải bệnh ấy, nên đến Bản-hiệu hoặc gửi thơ mua 6 viên CACHETS ANTIGRIPPE. Giá bán 0$60 một lọ, uống trong 24 giờ sẽ thấy khỏi bệnh. Thuốc này đã cứu được vô số người. Ai đã biết cũng chịu là thần-hiệu.

Bán tại Hiệu Bào-chế MONTÈS, số 54, phố Tràng tiền, Hanoi.

Chữa bệnh đau ngực, rao phổi, ho khan, bổ-tì-vị, ăn vàn; người ta thường mắc phải trong mùa nóng.

Thứ dầu nguyên: 1$75 một lítre, 0$90 nửa litre.
— viên: 0,30 một lọ, dùng uống được 12 ngày.

Bán tại Hiệu Bào-chế MONTÈS, số 54, phố Tràng tiền, Hanoi.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cái giấy quấn báo, chứa lại tên nào thì biên rõ rằng vẫn để ấy, và gửi theo hai hào (0$20) bằng tem cũng được, để cải tiền giấy quấn khác.

● Nếu ai không gửi tiền theo thì cứ để nguyên như cũ hoặc phải kỳ nộp hợp.

VIỆC KINH-ĐÔ

Xuân-thủ đàm ân. — Ngày 21 tháng giêng hoàng-hiệu năm thứ 8, tòa Nội-các cung-lục lời Thánh-dụ ban rằng:

Nay gặp xuân-lệnh đàm-ân thì về văn-giai thảo công nội ngoại đã được lượng tài thụ-dụng; còn như về phần võ-giai thứ chức từ lâu nay cử dụng chưa có người, cho nên về hưu nhiều mà khuyết nhiều bấy còn khó thay đổi; vả nay Triều-đình gặp buổi thăng bình thì việc võ tuy có thư thả, mà việc kiện vụ ở trong nước nên không có võ thì lấy ai dương, nghi-vệ Triều-đình, nếu không có võ thì chẳng nghiêm chỉnh, cho nên võ-giai chẳng khá để chuyết vậy. — Bởi vậy nên phải lượng tài mà giản-dụng. Tiền-quân-đô-thống-phó-đô-thống chưởng-phủ-sự, thống-quản thị-vệ đại-thần kiêm-quản thái-giám thân-binh-vệ là Lê-văn-Hà, hầu hạ rất cung-thành, lắm đều xứng ý Trẫm; huống lên ấy đã lắm phen chiến trận lao khổ, lại cũng bị thương-tích nhiều, từ lâu nay kiêm quản vệ thân-binh trị quân có oai-nghiêm mà quân-tình cũng ưa-phục, tuy là võ-thần mà sẵn-hữu văn học; nay nên đặc-biệt gia tưởng trước thưởng Bảo-đức tam-hạng Long-bội-tinh một cái để được rạng vinh. — Thự-đô-thống-phó đô-thống là Phạm-thế-Năng tuy tuổi đã đến kỳ về hưu mà sức lực còn mạnh khỏe, huống, tên ấy đã dự có quân công mà việc công-tác rất giỏi, biện nay sung làm chức đồng-lý xử Công-thuận-vạn niên rất có công cán, trước chuẩn thực-thọ Đô-thống-phó-đô-thống, cải làm Trung nhứt-vệ-đô-thống, nhưng sung chức đồng-lý Vạn-niên. — Thống-chế lĩnh Tả-tam-chưởng-vệ là Nguyễn-hữu-Tiếu trước cải Tiền-nhị-vệ-thống-chế. — Hà-lĩnh tỉnh Lãnh-binh là Tôn-thất-Đề làm việc quan đều được tử tế, bình-tĩnh cũng đến tin phục, nên chước-chuẩn Điện-thắng Kinh-binh Tả-tam-vệ Chưởng-vệ. — Nghệ-an tỉnh Lãnh-binh là Trần-quang Uẩn có tánh siêng năng giỏi dặng, quản-tình cũng tin phục, trước chuẩn thăng thụ chưởng-vệ điện-lãnh Kinh-thành Đề-đốc. — Phó-lãnh-binh, lãnh Bình-định tỉnh Lãnh-binh là Ưng-Đàm có lòng đôn-hậu lại sẵn-hữu học thức, đốc-sức binh-dinh nghiêm-thủ pháp luật, trước chuẩn thăng-thụ Kinh-binh Hữu tứ-vệ Chưởng-vệ. — Cẩm-binh phó vệ-úy sung hiệp-lãnh-thị-vệ là Ng-thiện-Thử, tỏ-tánh cần cù, kỷ-ngị mẫn-xảo, huống tên ấy sẵn-hữu học-hạnh, cũng cho là người khá, trước chuẩn cải-thụ là Phó-lãnh-binh, lãnh Hậu-ngũ-vệ Chưởng-vệ.

Vậy sự bổ đi chức Lãnh-binh các tỉnh thì khó lựa cho được người, và chức Đề-đốc Lãnh-binh là chức Tướng-quân của Triều-đình, được cùng quan Tổng-đốc, Tuần vũ, Bố-chánh, Án-sát trong một tỉnh đi đến thương thuyết ở jòn sử lại giữ quan-phòng, thì chức ấy há phải nhỏ sao? nên phải lựa người am-hiểu chức vụ và cho có tư-cách mới được. Nay xét được tên Phạm-v-Tường trước tòng-sự cùng qui Bảo-hộ đã làm đến chức Chánh-quản lính khố-xanh lại đã đổi tho hàm Phó lĩnh-binh, tên ấy có lý lịch tốt, nay trước chuẩn thăng bổ Thanh-hóa tỉnh Lãnh-binh và tên Trương-ngọc-Toản trước làm Phó-quản lính biện đã đổi thọ hàm Lãnh-binh là Lê-văn-Bổn, trước chuẩn thăng bổ Nghệ-an tỉnh Lãnh-binh. — Quản-cơ lãnh-thân-binh Vệ-úy là Lê-Hoành, trước chuẩn thăng bổ Quảng-trị tỉnh phó Lãnh-binh. — Nguyên Phó-quản lính khố xanh là Đặng-Cốc, trước chuẩn đổi thọ phó Lãnh-binh, bổ Bình-thuận lính phó Lãnh-binh. — Hộ-thành quản-cơ sung Chánh-quản là Võ-Huệ trước chuẩn lấy hàm lấy cải lãnh Hà-tĩnh tỉnh phó Lãnh-binh. — Ấy các người bên võ-giai đều nên châm non chức-phận để cho xứng với sự xét tài dụng người của Trẫm mong được càng thêm vinh dự, chớ như trước vì mình tự tiện mà đến nỗi người ta khinh mình.

Ôi! Bởi mình tự-tiện nên sau người ta mới tiện mình; Trẫm thường thấy ở Kinh thời Tổng-chế, Chưởng-vệ, ở ngoài các tỉnh thời Đề-đốc, Lãnh-binh, mỗi khi đến với Tham-tri, Tuần-Tiền, Bố-chánh, Án-sát thì như thấy loài bồ-lang, ra cách run-rẩy khúm-núm, dạ-vâng vâng-vâng, như kẻ tì-thuộc thấy vị đàng quan, khiến cho bên Văn-ban bộ khinh dể miệt-thị, chẳng phải là tự-tiện hay sao? — Ôi! Lễ, có trật tự nào có phải thẳng đều cung kính hay sao; làm tôi thời đều một đạo cả, bên văn, bên võ nào có khác? Huống chi quan-mạng của Triều-đình càng nên giữ lấy thể-thống, các người võ-viên vì không học, chẳng biết trị đạo, thì bất dự với việc dân-chính, chỉ như mình vâng mạng lệnh của Vua, chức phận của mình, thì hà nên chẳng biết tự khắc-kỷ, tự phấn chấn lấy mình, mà lại đi tự-tiện mình, thì chẳng phải là mất cái thể thống của Triều-đình hay sao? — Ngạn ngữ có câu: «Có tội lỗi khó không tha» (nữa-lội vẫn khóa bụ phất dung). có phải là mình tự tiện mình, thật là vô-lịch vậy. Các người thấy nên gắng lấy đó.

Sự thăng chuyển này đã kinh-thương qui Khâm-sư ý hiệp.

Khâm-thử

VIỆC TRUNG-KỲ

THỪA-THIÊN

Bán con vì xấu số — Chuyến xe chiều ra Huế hôm nọ người ta thấy một người đàn bà mang một cái tới, ẵm một đứa con còn non đại như mới sinh độ được 15 ngày. Người ẵm đứa con cũng không trìu trớm che đậy gì xem ra họ lại lạ. Hỏi ra mới biết rằng đứa con trong nước ấy có người mua chỉ có bốn giác nay đem lên giao cho nhà phúc nuôi. Cha mẹ đứa con ấy chẳng phải là đói khát gì mà đến nỗi đi bán con chỉ có bốn giác. Nhưng số là một anh thầy bói coán quẻ bói cho cha mẹ nó mà nói rằng nếu để đứa con ấy thì không cha thì mẹ một là đau đớn tật nguyền, hai thời chết chóc tai vạ lớn, vì vậy mà vợ chồng phải đem con đi bán.

Trời ơi! Lão thầy nào đó, có nên đốt sách, đập vỡ mu-rùa, thêm cho mấy tại tai không? Cha mẹ nào đó, có đáng trị tội vì trái đạo luân thường hay không? Kẻ mua ấy đã được phúc chưa?

Cọp! — Tự Hương-thủy, Phú-bài sang cho đến Cau-hai nơi nơi đều kêu cọp phá, nơi thì bị bắt người, nơi bị bắt trâu bò heo chó. Mấy xóm ở gần núi lo sợ vì cọp mất cả tết. Xem ra cọp đó rày tự do lắm, vào cả nhà người ta mà bắt không phải núp lén hoặc chờ khi thắt thẻ như mọi ngày. Độ tháng 7, 8 năm ngoái cũng có một chú cọp tự do như vậy mà vì không ai trị cho nên nay lại quen mùi đó chi. Tưởng rằng quan địa-phương nên mau mau báo cáo để xin linh xin súng về trị đi cho an dân.

ĐỒNG-ĐƯƠNG

Ham quá, hết sợ. — Người nước ta xưa nay vẫn có lòng tin cậy những điều dị đoan vô-lý; dẫu hạng người nào cũng có. Nhưt thiết hay sùng tín những điều dị đoan của bọn Coi-n truyền bá. Tự nhận thần thánh cả họ là linh hay ham mê công vái khẩn cầu mấy đình tự của họ. Dẫu tốn công hao của cũng là tín, cũng là cậy. Mà bởi tin cậy lắm, thì cũng lấy làm kính sợ cái oai linh thánh của họ. Những nơi họ trú ẩm thì cũng không dám động phạm. Cái cách tin mê lấy đời bấn khai này cũng đã có phần hồi cải, nhưng tính ra thì không được bách phần chi nhứt. Lại các bậc thượng lưu, các tờ nhật báo đã hết sức khuyến dụ người ta dứt trừ các dịp quan sát một phòng chơi bạc ở tiệm Khách kia, thì thấy giữa phòng họ có đặt một cái tranh, trên ấy để một khúc cây xương-rồng, vàng bạc cũng, hương trầm xông luôn nhật dạ.

Lại có đi mấy chữ to như vầy: «Tỷ, Hưu tại vị, đại sát tam phương» Ký giả có hỏi ý cái câu chữ ấy, thì họ nói rằng: đó là ếm trừ những khách làng chơi, vô có ra không, vì thần Tỷ-hưu sẽ đại sát tam phương, ai đem tiền bạc vào, thì nhứt diện ra tay không.

Nghe thấy như vậy, thì ký-giả lại lưu tâm đến khách làng chơi, coi có ai sợ sệt chi cái tranh ếm đó không; thì thấy ai nấy cũng cứ xem sao đến, lại coi như hình có ý khinh dị cái phép trừ ếm ấy. Cho đến những người đang đeo bòn của họ và đang mua cái bùa trừ ma ếm quỉ của họ bày ra, đề giản trong nhà, trước cửa mình, mà cái ếm hiu cũng nỏ kiêng dè chi cả!

Thấy vậy mà tự tiếc, và sinh tâm so sức; chớ chi người mình đã tự tỉnh lại mà phế cho hết cái lòng tín dị đoan như vậy thì quí lắm.

Nhưng tiếc, vì thấy cái cách kinh chê điều dị-đoan như vậy chẳng phải là tại hiền là điều vô lý; song là tại ham chơi bạc quá mà hóa liều.

X. lai cảo

Xin nhận kỹ kẻo lầm

TÂN-LONG

RELIURE ET CORDONNERIE

72, Rue du Pont-en-Bois, 72 — Hanoi

Kính trình các qui-khách:

Bản-hiệu chuyên nghề đóng giấy và đóng sách đã lâu năm, làm rất kỹ lưỡng, dùng những giá tối.

Đã được các qui-khách tín dùng nhiều lắm. Nay có một hai nhà buôn hàm lợi mua giấy của những kẻ nó sử bắt chước dấu của bản-hiệu đóng vào giấy mà bản-hiệu chưa bắt được tang. Nên các qui-khách lầm mua phải giấy giả hiệu. Vậy xin các qui-khách tường nhân cái dấu bỏ-giục và cả hòa long của bản-hiệu, cho khỏi mang tiếng.

Nếu các qui-khách có muốn mua được giấy thực hiệu thời xin gởi thơ đến cho, bản-hiệu sẽ gởi ngay.

2032 TÂN-LONG, kính cáo.

Cuộc thi vẽ kiểu nhà Hội quán

Hội Bắc-kỳ Công-Thương Đồng-nghiệp (Chi Hội Haiphong) có lời nhắc lại rằng cuộc thi vẽ kiểu nhà Hội quán đến ngày 15 Mars này thì hết hạn, vậy các nhà danh-họa, ngài nào đã vẽ xong kiểu xin kíp gởi thẳng về chi Hội Haiphong, cho ông Nguyễn-đức-Hán, số 81, phố Paul Doumer.

Ngoài bì xin gắn kỹ và đề rõ là «Thi vẽ kiểu nhà Hội-quán».

BẮC-KỲ CÔNG-THƯƠNG ĐỒNG-NGHIỆP 3847

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ:

«Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi.»

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

BIJOUTERIE — ORFÈVRERIE

NAM-BẢO

Hanoi — 16, Rue de la soie, 16 — Hanoi

CHẾ-TẠO: — Vàng, xuyến, bạt, nhẫn, giây đeo cổ bà, giây truyền, dây gây, cân 5, tiết-bạc, vỹ thước lá, hộp thuốc lào, vỏ điếu, v. v... bằng vàng đồng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng bán cho qui khách đặt tối-riêng.

SẮN: — Vàng diệp Vinh thịnh-long, mặt đồ thược (để nến mặt), ngọc-thạch, giây đeo thả-nghi, giây truyền, giây kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc-chắn, cốt lấy sự tin cẩn làm gốc.

2043

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

Máy nói số 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 34 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, công, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2046 MẠC-THỊNH kính cáo

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thương tào đệ nhứt đẳng Bảo-hộ hội-viên. Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tonis, Fax, Rabat, Casablanca Port-Said et cập Eux.

Ngoại khoa, bà-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Giờ khám bệnh: Buổi sáng 7 giờ đến 9 giờ — chiều 14 — đến 17 —

KHÁM BỆNH 6 à 3 đồng một lần

XIN GIẤY LÀM CHỨNG GIÁ 1 $ 50

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA LONG, 32, GIẤY NÓI SỐ 236

3018

SẮN-NHIÊN 善

Tối thứ bảy 17 Mars 1923

ĐỨC MẪU THOẢI

Chủ nhật 18 Mars 1923

Hát ban ngày — Thu nửa tiền

Diễn hai tích:

Một tích chèo khôi hài - Một tích tuồng rất khó

Tích thứ nhất

TAM ANH CHIẾN LÃ-BỐ

Toàn đào, kép trẻ con 12, 13, 14, 15 tóng trò rất khéo.

Tích thứ hai

TRANG QUỲNH

BÀY TRÒ LỪM

(Trò khôi hài)

Bản-hội xin nhắc lại, thường các cô, các cậu học trò, không mấy khi đi xem được buổi tối, nên từ giờ trở đi, chủ nhật nào, ngày lễ nào, bản-hội cũng diễn hai tích, một tích chèo khôi-hài, một tích tuồng rất khó, về buổi ban ngày, bắt đầu từ một giờ chiều, để hiến các cô, các cậu một cuộc tiêu khiển trong những ngày nghỉ.

Tối chủ-nhật 18 Mars 1923

HIỆP PHỤ THÀNH TIÊN

Tối thứ hai 19 Mars 1923

TRINH-PHỤ

Tối thứ ba 20 Mars 1923

TẤN-LANG TẤN-NƯƠNG

Tối thứ tư 21 Mars 1923

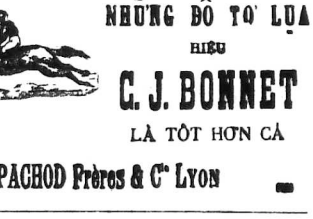
ĐỨC NĂNG THẮNG SỐ

Tối thứ năm 22 Mars 1923

KHỔ SÁCH RÁCH THƠM

Những tích này trước bản hội đã có diễn một hai lần, nhưng lần này diễn lại thật tinh-thần, đèo kẹp cắt thật đích đáng. Mới các qui-khách đến xem bình phẩm cho.

KÍNH KIỂU MỚI

Thứ Kính này đeo trông mắt giáng xinh đẹp, chất kim trong.

Cọng vàng . . . 3 $ 00 cả cước.
Gọng bạch kim. . . 2 . 50 —
Mua là Cám ơn đến.

Bán tại:
TONG-YUNE-TAI
49, Phố Hàng Ngang — HANOI

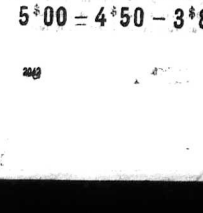
2049

NHỮNG BỐ TƠ LỤA HIỆU C. J. BONNET LÀ TỐT HƠN CẢ

PACHOD Frères & Cie Lyon

AU BONHEUR DES TONKINOIS

HAI-CHINH

GRANDE FABRIQUE DE CASQUES FANTAISIE

76, Rue du Pont en Bois, 76

HANOI

Mùa nực gần tới bản-hiệu chế ra nhiều kiểu mũ mới, thật nhẹ, thật bền và hợp thời-trang; lợp bằng vải trắng, vải ka-ki, cùng các mũi, giá hạ hơn mọi nơi, mới các ngài chiếu-cố.

Bản-hiệu lại mới tiếp được ở bên Pháp sang các thứ **Paraplules**, cán đẹp và nhẹ, những giá như sau này:

5$00 — 4$50 — 3$80 — 2$80 — 2$50

Nay kính
HAI-CHINH
HANOI

Hiệu LỢI-THÁI ở phố hàng Bạc số 164 nay mới dọn về nhà cũ số 110.

Nhân tiện kính trình quí-khách ở các tỉnh xa được biết, hễ các ngài hỏi giá vàng mà bản-hiệu đã có giấy thép trả lời, nếu thuận giá thì xin gửi Commande bằng giấy thép ngay, bằng chậm trễ năm bảy ngày, mà vàng lên giá thì bản-hiệu lại phải tính theo giá mới.

2966

KHÔNG NGỦ ĐƯỢC

Thực là hại cho đường thể-dục và đường đức-tính;
Thực là hại cho sức khỏe;
Thực là ngắn ngủi ngày giờ.

Đức ngủ đã qua rồi, không còn kéo lại được nữa.

Thuốc **NEURINASE** *làm cho ngủ ngon.*

Thuốc này rất là cần dùng cho các xứ nóng.

Ở các hàng bào chế to đều có cả,

2969

TRANH VẼ.

Bán buôn **Bán lẻ**

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh hầy-mac và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giầy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÁN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền-thần

73, Phố hàng Đồng, Hanoi

GUIONEAUD FRÈRES

BORDEAUX — HANOI — HAIPHONG

RƯỢU VANG — RƯỢU MÙI — ĐỒ HỘP THỰC-PHẨM ĐỦ THỨ

Hiệu buôn bán đứng đầu thật-thà — Hiệu mở ra ở xứ Bắc kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng bạn hàng bản-quốc biết rằng : nhân dịp tết ANNAM bản-hiệu có sang nhiều thứ rượu vang uống thường thật tốt, rượu vang quý thượng hạng, rượu sâm-banh rất ngon, rượu mùi đủ các thứ rất quý, cùng kẹo chocolat với mứt làm bằng các thứ quả bán giá hạ hơn tất cả các nơi khác.

Vì giá đã tính hạ rồi nên bạn hàng đến mua không bớt nữa. Mà bản hiệu đoan rằng các th hàng bản hiệu bán là thực hiệu cả.

Xin Bạn-hàng có lòng yêu đến mua thử về nếm xem với khảo giá luôn thể ! ! !

3052

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

興 CHẤN-HƯNG 眞

[illegible]

2965

NGUYỄN-VĂN-MÃO & Cie

31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mới có một nhà của người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, so với các thứ rượu đã chế ra bán tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhận rõ hiệu tem giấy có ÔNG SAO khỏi nhầm.

Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tính rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố đến cho.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi han điều gì xin cứ viết thơ cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ông nói số 367

2873

NAM-HƯNG-THÀNH

18, Rue des Caisses, 18

(Phố Hàng-Hòm)

HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng : Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, tráp, quả, vân vân. Các thứ đồ nét như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cùng các thứ tranh cảnh bằng sơn vẽ vào kính hay là vào vải và các thứ ghế bàn uốn bằng song làm đúng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mùi trông rất nhã.

Bản-hiệu bán buôn và bán lẻ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hạng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Contre remboursement).

Xin các quý khách chiếu cố.

2887

... dầu gan cá thu viên

Thường thường tôi thấy nhiều người bệnh dùng dầu gan cá thu nước kêu uống vào mồm thấy hôi khó chịu, cho nên thường họ không chịu được mùi hôi ấy mà phải bỏ không dám dùng nữa. Và đã bao nhiêu lời cổ-động ở các báo trương người ta đã từng đọc tới, cũng vẫn biết rằng cái sự tấn-bộ về đường hóa-học đã tìm ra cách chế lại và lọc lấy những nguyên-chất của dầu gan cá thu mà làm thành một viên nho nhỏ, để uống khỏi có mùi tanh khó chịu, không còn thứ gì thay vào dầu gan cá thu được là thứ sắc thực sáng, nước thực trong.

Vì các lẽ đó, cho nên chúng tôi đã chế ra những thứ dầu cá viên thực là trong sạch chẳng khác gì những thứ dầu cá đựng chai vậy, nhưng có bọc ngoài để uống cho khỏi thấy mùi tanh. Như thế thì những người đau sẽ được dùng nguyên chất dầu cá.

Trước khi ăn cơm sáng và cơm chiều mỗi bận dùng 2 viên là đủ, chỉ tiêu với ngụm nước chè hay nước lã cũng được.

Giá mỗi chai chỉ có (0$90) chín hào, mà dùng lại được những 12 ngày.

Những ngài nào ở xa nhà ga mà phải chịu nhiều tiền phí tổn cho các phu trạm để nhận hàng, như thế thì thực là đắt cho các ngài quá, vậy chúng tôi tưởng các ngài nên chờ có dịp nào đi Hanoi thì đến nhà hàng Ba chuông, ngay giữa phố Tràng-tiền, số 54, đấy chính là nhà ông MONTÈS có bán dầu cá hạng đựng chai và hạng dầu cá viên.

Dầu cá của bản-hiệu thực trong sạch mà mầu nước trông thực là đẹp, giá bán chỉ có một đồng bảy hào rưỡi (1$75) một chai lít, chín hào (0$90) một chai nửa lít mà thôi.

Nay kính

PHARMACIE MONTÈS, 54, Rue Paul-Bert, Hanoi

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Hiệu GIỤ-ÍCH *tức là Công-ty* CHU-VĂN-MINH *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn tây đủ các mùi đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đồng-bào chiếu cố nội hóa, cứ viết thư cho bản-hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biểu ngay.

2985

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

東京河內行蒲街門牌廿八號

Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang : 1° Một bọn đồ ngà rất tốt như là quả cầu chạm rồng, vòng, điếu hút thuốc lá, đũa, vân vân.

2° Một bọn nhỡn kính đủ các thứ mặt, mặt đen mặt trắng, mặt vàng, mặt mùi lá cây, vân vân. Lại có cả nhỡn kính gọng bằng vàng tây, gọng bọc vàng, gọng đồi mồi, vân vân; quý xuân dần hạ mà đeo những nhỡn kính này thì hợp phép vệ sinh lắm lắm.

3° Một bọn đồng-hồ quả-quít đeo tay, đồng-hồ tọa chung, đồng-hồ báo thức, đồng hồ chấm-câm, vân vân.

4° Một bọn chậu sứ đôn sứ, lọ sứ, bát sứ, bồ sứ để thủy-tiên hay là bầy cảnh cũng được và sứ bình vân vân.

5° Một bọn đồ mỹ-thuật ở Bảo-kinh sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm số trên này chúng tôi xin bán hạ giá, mong cậy các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Còn các đồ nữ trang, châu báu, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các qui khách cũng đã tường cả rồi.

Cẩn-cáo

HIỆU PAO-VA

Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi

1983

Thứ thuốc nước đường SIROP NOFAL là thứ thuốc tốt hơn cả

Vì những bệnh ho sổ mũi dai đến đâu, đau cuống phổi nặng đến đâu, thuốc ấy cũng trị được một cách rất chóng, và trừ tận gốc.

Và, thuốc ấy lại khác các thứ thuốc đường khác, là không có làm đau dạ dày chút nào.

Thuốc mạng dện CACHET NOFAL uống mỗi ngày hai cái mạng dện, làm cho phổi thêm mềm mại, thêm khỏe-mạnh để đủ sức mà chống lại được bệnh ho, bệnh đau cuống phổi, bệnh hư phổi.

Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, trước cửa hiệu Gô-đa và hồ Hoàn-kiếm trông sang

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẦY

Số 43, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoi.

Được giải thưởng nhất trong kỳ đấu-xảo riêng tại cuộc Hội-chợ Hà-nội 1922.

Có catalogue riêng quí-khách muốn xem xin viết thơ về hỏi, bản-hiệu sẽ gửi biểu.

萬春堂點瘡必 珠珀散

Thuốc lở châu-phách-tán

Thuốc lở châu phách này, rất thơm, sạch, mát, mà chóng khỏi, bất cứ trẻ con người lớn, tim la phá lở sâu quảng sâu xương chỉ chấm cam khoét, thâm lõm ăn tai, thối tai. Các chứng lở ngứa ngòi đa, bôi đều khỏi cả, lọ nhớn giá 0$50, lọ nhỡ giá 0$30, lọ nhỏ giá 0$15, mua buôn nhiều có trừ hoa hồng. Thuốc này và thuốc cao răng, thuốc đau bụng kinh niên, thuốc bảo thận hoàn, đều là bản-hiệu mới tinh chế ra cả, mà kỳ Hội-chợ Hanoi vừa rồi bán được các thuốc ấy rất nhiều, các hàng tạp-hóa và các hàng bào-chế các tỉnh hiện đã nhiều nơi mua buôn để bán lẻ. Các nơi đã ấn-định có bán hộ như sau này : hiệu *Mạc-Đình-Tư*, 136, phố hàng Đồng, Sở bán báo lẻ, 63, phố hàng Đồng, hiệu *Sinh-Hòa-Đường*, 83, hàng Đồng, nhà in *Đông-kinh ấn-quán*, 82, hàng Gai, nhà in *Thực-Nghiệp ấn-quán*, 42, phố Hồ Hoàn-kiếm, hiệu *Đồng-Hưng-Viên* bán cao-lâu và hiệu *Vĩnh-Hợp-Thành*, hiệu *Hạnh-Hòa-Đường* bán bào chế hàng Buồm, hiệu *Vạn-Xuân* chụp ảnh, 12, hàng Điếu, hiệu *Vạn Xuân-Đường* lầu 10, hàng Trống, hiệu *Thuận-Lợi*, 11, phố Cửa nhà thờ, hiệu *Gia-Long*, 18, phố Tiền-tsin, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, 69, hàng Bồ, hiệu *Quảng-Lợi* 23 và hiệu *Bảo Hợp*, 27, phố Chợ nhồn cũ, hiệu *Vĩnh-Xương*, 27, Hà-trung, hiệu *Phượng-Đình*, 100 Cầu gỗ, hiệu *Phạm-xuân-Trung*, 62, hàng Bạc, hiệu *Hưng-Long*, 27 hàng Bát-đàn, hiệu *Hạnh-Nhân-Đường*, 61, và hiệu *Hưng-Tường*, 62 Phúc-kiến, Hanoi, hiệu *Hợp-Hưng-Long*, 23, phố khách Haiphong, hiệu *Hoa-Sinh-Đường*, 167 phố Khách và hiệu *Quảng-Lợi-Ích* 25, hàng Song Nam-định, hiệu *Vạn An* phố Yên thái tỉnh Yên bay, hiệu *Đức-tường* phố Việt trì tỉnh Việt trì, hiệu *Đức-Phong*, 166, phố Đông-thị Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* bán tạp hóa Phúc-yên, hiệu *Xuyên-Chí*, sở may áo tỉnh Vân-nam, hiệu *Sai-Chương*, 41 Wing lok Hong kong. Các nơi kể trên có bán hộ cả thuốc thấp rao ngoá, và các thuốc cần dùng khác nữa, đều công hiệu cả. Xin các qui-khách chiếu cố.

Bản-hiệu VẠN-XUÂN-ĐƯỜNG

Số 311, phố Tiền-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin)

Cẩn bạch

Số 96

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Phi-giao hoàng-hậu nghĩ thầm : bây giờ ta biết xử ra thế nào, chẳng lẽ ta lại để cho thân-mẫu ta cùng *Đồ man hưng-phục* đối-chất hay sao ! Lại còn lễ triều-bái bây giờ định ra thế nào cho phải.

Phi-giao hoàng-hậu cau mày ngẫm-nghĩ hồi lâu, rồi gọi hai tên nội-giám mà bảo rằng :

— Nhà-ngươi mau mau mời quốc-thái vào ngồi trong hữu-cung, để ta ra ngự triều, cho hai quốc-cữu cùng *Đồ-man hưng-phục* đối chất.

HỒI THỨ VIII

Hai tên nội-giám vâng mệnh *Phi-giao* hoàng-hậu đưa *Mạnh-lệ-quân* vào thẳng trong hữu-cung. *Phi-giao* hoàng hậu ngự Kim-loan-điện, cho đòi hai quốc-cữu và *Đồ-man hưng-phục* vào.

Hai quốc-cữu triều-kiến, rồi khóc mà tâu rằng :

— Muôn tâu hoàng-hậu ! Đêm qua thân mẫu kẻ hạ-thần tới đây, bấy giờ vào hồi canh ba, cho nên không tiện vào triều-kiến hoàng-hậu. Thân-mẫu kẻ hạ-thần nghe tin vợ chồng *Hùng-hiệu* bị chém, có đặt tiệc ra để tiễn-biệt. Không ngờ *Đồ-man hưng-phục* dám nói những câu hỗn-láo. Hắn nói : « Đường đường một vị quốc-thái, sao lại đến khóc kẻ phản-nghịch, thật là giả nhân giả nghĩa mà đổ lỗi cho hoàng-hậu và triều-đình. » Khi ấy *Hùng-vương* không nói gì, có *Vệ vương-phi* khóc mãi không thôi. *Vệ vương-phi* nói là thân-mẫu kẻ hạ-thần bề ngoài giả-cách trung-hậu, mà bề trong thì vẫn dùng mưu-kế để hãm-hại nhà họ *Hùng*. Thân-mẫu kẻ hạ thần không biết cãi thế nào cho được, chỉ nức-nở khóc. Chẳng ngờ *Đồ-man hưng-phục* càn-dỡ vô thường, truyền cho quân-sĩ xua đuổi. Thân-mẫu kẻ hạ-thần chưa chạy kịp thì hắn nổ lòng nào đang tay dùng roi da mà quất đánh ở chốn pháp-trường. Bấy giờ thân-mẫu kẻ hạ-thần ngã lăn ra đấy, kẻ hạ-thần vội-vàng đỡ dậy, nghĩ mà căm-tức, có đánh trả hắn và trói hắn giải về ngọ-môn. Nay xin hoàng-hậu phân-đoán khúc-trực cho, có lẽ nào đường đường một vị quốc-thái, lại để cho người ta khinh-bỉ đến như thế. Thương-xót thay cho thân-mẫu kẻ hạ-thần bệnh vừa mới khỏi, ngày nay xô-đẩy, dập cả mặt mũi ra. Muôn tâu hoàng-hậu! Vô-luận thân-mẫu kẻ hạ thần là hạng người nào, dẫu là bậc tôn-thất thường, cũng chẳng nên xử tệ như thế mới phải. Huống-chi hoàng-hậu ngày nay đang ngự ngôi chí-tôn, thay quyền thánh-thượng. *Đồ-man hưng-phục* dẫu sao cũng là đạo thần tử, cớ chi lại dám hành-hung. Kẻ hạ-thần trộm dự vào hàng cốt nhục thân-tình, tự nghĩ càng thêm hổ-thẹn vậy.

Triệu-lân và *Triệu-phượng* tâu xong, đều phủ-phục xuống đất. *Phi-giao* hoàng-hậu bỗng xám nét mặt, hai mắt sáng quắc, hai má đỏ bừng, nổi giận mà trách mắng *Đồ-man hưng-phục* rằng :

— *Đồ-man hưng-phục* ! Sao nhà-ngươi dám giầy ngã quốc-thái và khinh-bỉ hai quốc-cữu đấy. Sự thể thế nào phải tâu cho rõ.

Đồ man hưng-phục lạy dập đầu kêu oan mà tâu rằng :

— Muôn tâu hoàng hậu ! Hoàng hậu là bậc thánh-minh, xin soi-xét cho kẻ hạ-thần. Khi nào kẻ hạ-thần lại dám vô-lễ. Số là bấy giờ đã quá canh 5, kẻ hạ-thần vội-vàng cùng *Nguyễn long-quang* tướng-công đến để giục quốc-thái về. Muôn tâu hoàng-hậu ! Không ngờ *Nguyễn-long-quang* tướng-công say rượu va phải kẻ hạ-thần, để đến nỗi kẻ hạ-thần trượt chân ngã vào quốc-thái. Muôn tâu hoàng-hậu ! Sự thực như vậy, thế mà hai vị quốc cữu nổi giận, đấm đánh kẻ hạ-thần. Xót thương cho kẻ hạ-thần tuổi già sức yếu, vô-tâm nào biết thế nào, bây giờ mình-mẩy đau dần, nhấc chân đi không được. Ngày nay lại còn vu tấu cho kẻ hạ-thần những điều bất-pháp, nếu vậy thì quả là bởi *Nguyễn-long-quang* tướng-công bày mưu lập kế, xin hoàng hậu minh-sát cho.

Triệu-lân và *Triệu-phượng* nói :

— Nhà ngươi chớ có nói càn. Nếu thân-mẫu ta muốn cứu *Hùng-vương* thì cứ thực mà bày tỏ cùng hoàng-hậu. Tình mẹ con cốt-nhục, trong mấy năm trời cùng nhau xa cách, tất thế nào hoàng-hậu cũng nể lời mà ân-xá, can chi phải bày mưu lập kế với ai. Giả-sử *Nguyễn-long-quang* tướng-công có say rượu nữa thì *Đồ man hưng-phục* đối với thân-mẫu ta cũng phải giữ lễ, nam-nữ có phân biệt, cớ sao lại dám đến gần. Việc này xẩy ra, chẳng những nhà *Hoàng-phủ* ta bị nhục, mà *Nguyên-triều* cũng phạm cũng không ra thế nào.

Triệu-lân và *Triệu-phượng* lại tâu *Phi-giao* hoàng-hậu rằng :

— Muôn tâu hoàng-hậu ! Nếu hoàng-hậu không chém *Đồ-man hưng-phục* thì thân-mẫu kẻ hạ-thần còn mặt-mũi nào mà trông thấy các quan triều thần nữa !

Triệu-lân và *Triệu-phượng* lại tâu rằng :

— Muôn tâu hoàng-hậu ! Hoàng-hậu xưa nay vốn là một bậc thánh-minh, cớ sao ngày nay lại quá tin đứa gian-nịnh ấy. *Đồ-man hưng-phục* có lòng phản-nghịch đã lâu, vẫn giao-thông với bọn nội giám *Mã-thuận*. Chúng có hãm-hại những người trung-trực thì mới dễ lộng quyền. Trước chúng còn hãm-hại các quan triều-thần, ngày nay chúng định hãm-hại đến kẻ chí-thân, để khiến cho khắp các hạng nhân-dân trong nước đều qui-oán hoàng-hậu vậy.

Triệu-lân và *Triệu-phượng* nói xong, lại ứa nước mắt khóc. *Mã thuận* có ý run sợ, bỗng nghe tiếng *Phi-giao* hoàng-hậu ở phía trong rèm phán rằng :

— *Đồ-man hưng-phục* dẫu có tội, chẳng qua cũng là một sự xuất ư vô-tâm mà thôi. Nay ta phạt bổng trong 3 năm thì nhị-huynh (trỏ *Triệu-phượng*) cũng tam-đệ (trỏ *Triệu-lân*) cũng nên bằng lòng vậy. Còn thân-mẫu thì bây giờ nên lưu lại trong cung, để cho ta tiện việc sớm khuya thăm hỏi. Ta đây há lại đến nỗi không xét rõ được những phường gian-nịnh, nhưng cha con *Đồ-man hưng-phục* cũng không phải là kẻ bất trung. *Nguyễn-long-quang* tham chén quá say, tội ấy đáng nên nghiêm-trị, chỉ vì thương tình già-yếu mà được khoan-tha. Âu là ngày nay cha con *Đồ-man hưng-phục* phải xin lỗi cùng hai quốc-cữu, rồi ta truyền nội giám bày một tiệc rượu ở *Văn-hoa-điện*, cho cha con *Đồ-man hưng-phục* cùng hai quốc-cữu uống rượu giải hòa. *Nguyễn-long-quang* cũng cho đến dự tiệc. *Nguyễn-long-quang* tiên-sinh ơi ! từ nay tiên-sinh nên uống ít rượu mới được.

Phi-giao hoàng-hậu truyền-chỉ xong, đứng dậy lui vào trong cung. *Mạnh-lệ-quân* bấy giờ đầu bù tóc rối, áo mặc tả-tơi, trông thấy *Phi-giao* hoàng-hậu vào, liền quì xuống đất. *Phi giao* hoàng-hậu vội-vàng đỡ dậy mà rằng :

— Thân-mẫu ơi ! Con trông dung-nhan thân-mẫu ngày nay kém trước nhiều lắm, chắc là bởi sự dãi gió dầm sương trong khi đi đường xa vậy. Thân-mẫu tới đây đêm qua, sao không bảo trước cho con biết. Nếu con được biết thì *Đồ-man hưng-phục* khi nào lại dám làm càn. Xin thân-mẫu cứ yên lòng, rồi con sẽ trách phạt *Đồ-man hưng-phục*.

(Còn nữa)

Certifie l'insertion ... Trung Bắc Tân Văn ... Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUÂN